

FAGPLAN

1. STUDIEÅR

Skoleåret 1990-91

ARENDAL SYKEPLEIERHØGSKOLE

1.0	FORORD	1
2.0	UNDERVISNINGSMÅL	2
3.0	OVERSIKTSPLAN	5
4.0	SYKEPLEIE SOM KUNNSKAPSOMRÅDE OG PRAKSIS SYKEPLEIEFAGET DEL I OG DEL II	6
4.1	SYKEPLEIEFAGET DEL. 1	7
4.1.1	Sykepleiens historiske/filosofiske og etiske grunnlag.	7
4.1.2	Grunnleggende sykepleiebehov	10
4.1.3	Sykehushygiene	12
4.1.4	Demonstrasjon av metoder/prosedyrer praktiske øvelser	14
4.2	SYKEPLEIEFAGET DEL II.	15
4.2.1	Sykepleierens ansvar overfor friske eldre -gerontologi - eldreomsorg	15
4.2.2	Føde og barselpleie	16
4.2.3	Sykepleierens ansvar innenfor helsefremmende og sykdomsforebyggende arbeid	18
4.2.4	Bedriftshelsetjenesten	19
4.2.5	Sykepleie til psykisk utviklingshemmede	19
5.0	SYKEPLEIENS NATURVITENSKAPELIGE GRUNNLAG	20
5.1	ANATOMI - FYSIOLOGI	20
5.2	BIOKJEMI	24
5.3	MICROBIOLOGI	25
5.4	GENERELL PATOLOGI	27
6.0	SYKEPLEIENS SAMFUNNSVITENSKAPELIGE GRUNNLAG	29
6.1	PSYKOLOGI	29
6.1.1	Grunnleggende psykologi	30
6.1.2	Kommunikasjon	30
6.2	SAMFUNNSFAG	31
6.2.1	Organisering av helse- og sosialvesenent	31
6.2.2	Forskningsmetode og oppgaveskrivning	31

7.0	PRAKSISSTUDIER	32
7.1	KRITERIER FOR VEILEDET PRAKSIS	32
7.1.1	Introduksjon av studentene i praksisfeltet	32
7.1.2	Sykepleierhøgskolen/høgskolelærers, studentenes og praksisveileders ansvar/ oppgaver	33
7.1.3	Retningslinjer for konstruering av studentenes vaktplaner.	34
7.2	PRAKSISOMRÅDER	34
7.2.1	Grunnleggende sykepleie	34
7.2.2	Vurdering av praktisk dyktighet	36
7.2.3	Forebyggende helsearbeid til friske og utsatte grupper av befolkningen	40
7.3	OBLIGATORISKE OPPGAVER I FORBINDELSE MED PRAKSISSTUDIER	49
7.3 1	Pleieplan i tilknytning til praksis- studier i grunnleggende sykepleie	49
7.3.2	Egne mål for praksisperioden	49
7.3.3	Prosjekt/temaoppgave	49
8.0	EKSAMENER	52
8.1	OVERSIKT OVER EKSAMENER	52
8.2	VEKTLEGGING AV DE ULIKE DELER I OPPGAVEGIING	52
9.0	LITTERATURLISTE	54
10.	VEDLEGG	57
VEDLEGG 1	TAUSHETSLØFTE	57
VEDLEGG 2	ARBEIDSDRAKTEN	58

1.0 FORORD

Første forslag til fagplan ble utarbeidet våren 1986 av fagutvalg bestående av lærerrepresentanter, studentrepresentanter og representant fra praksisfelt. Denne ble godkjent i høgskoleråd Juni 1986.

Planen ble prøvet ut studieåret 86/87. Det ble foretatt en mindre revisjon på bakgrunn av evaluering etter prøveåret.

I samsvar med Rammeplan for 3-årig grunnutdanning i sykepleie, August 1987, ble fagplanen noe endret i forhold til vektlegging av ulike fag, antall sider i pensum og en utvidelse av veiledet praksis for skoleåret 1988/89.

Revidert fagplan godkjent i høgskoleråd juni 1988.

Økning av antall studenter til skoleåret 1989/90 gjorde det nødvendig med en endring i organisering av de praktiske studier. Revidert fagplan godkjent i høgskoleråd juni 1989.

For skoleåret 1990/91 ble det en liten endring i vekttall på naturvitenskaplig og samfunnsvitenskaplig område, samt endring i litteratur til de samme områdene.

Fagplanen med endringer ble godkjent i høgskoleråd i juni 1990.

2.0 UNDERVISNINGSMÅL

Fokus for undervisningen i 1. studieår er i det første semestret grunnlagstenkning og grunnleggende sykepleie, og i det andre semestret sykepleie i forhold til friske mennesker, spesielt utsatt for helsesvikt.

Denne siste gruppen omfatter mennesker som kan ha øket risiko for helsesvikt dersom det ikke iverksettes forebyggende tiltak. Den økte risiko kan ha ulike årsaker som alder, kosthold, arbeids- og bomiljø, misbruk av medikamenter og rusmidler, medfødte og arvelige faktorer, utviklingshemming og graviditet.

Målene tar utgangspunkt i høyskolens utdanningsfilosofi/idegrunnlag og de overordnede utdanningsmål.

Målene er sentrert om begrepene menneske - miljø - helse - sykepleie, om de sykepleierfunksjoner studenten bør lære i årsenheten og om aktivitet m.h.t. egen læring og utvikling.

Målene er et hjelpemiddel for studentene for å få oversikt over høyskolens forventninger m.h.t. utdanningsnivå og for at studentene selv skal kunne vurdere egne behov for undervisning og veiledning.

Målet er at studenten:

MENNESKE:

- viser enkeltmennesket anerkjennelse og respekt.
- gjør rede for menneskets biologiske, åndelige, psykologiske og sosiale behov.
- forstår at mennesket fungerer som en helhet, hvor samspillet mellom åndelige, fysiske, psykiske og sosiale dimensjoner påvirker dets livssituasjon og helsenivå.

MILJØ:

- har kunnskaper om hvordan menneskets indre og ytre miljø gjensidig påvirker hverandre
- identifiserer faktorer og forhold i mennesket og dets omgivelser som hemmer eller fremmer helse og egenomsorg.

HELSE:

- forstår at helse både har et subjektivt og et objektivt innhold, som begge påvirker menneskets opplevelse av helse og sykdom
- ser helse som et viktig mål for sykepleie og bygger på det enkelte menneskets ressurser for å nå dette mål
- ser sammenhengen mellom menneskets egenomsorgskapasitet og helsnivå
- ser betydningen av forebyggende sykepleie for å vedlikeholde egenomsorg og helse.

SYKEPLEIE:

- ser sykepleiefagets utvikling i et historisk/filosofisk perspektiv, og ser hvordan samfunnsforhold påvirker dette
- har innsikt i begreper som er grunnleggende for sykepleie, og kan gjøre rede for konsekvenser av ulike sykepleiesyn
- utvikler et forpliktende grunnleggende syn på verdier i sykepleien
- utøver sykepleie i samsvar med sykepleiernes etikk-kodeks og menneskerettighetserklæringen
- forstår sykepleierens funksjon og funksjonsområder med tanke på å opprettholde/fremme helse og egenomsorg hos friske og utsatte grupper av befolkningen
- samarbeider med helsepersonell om å gi råd, støtte og undervisning til friske og utsatte grupper i forbindelse med opprettholdelse av helse og/eller egenomsorg.

SYKEPLEIEFERDIGHETER:

- * Kommunikasjon/interpersonlige ferdigheter:
- er oppmerksom på egne reaksjoner under samarbeid med med-studenter, medarbeidere og pasient
- viser en åpen og problemløsende holdning i kommunikasjonen
- praktiserer ulike kommunikasjonsmetoder, og tilpasser disse til forskjellige situasjoner.

* Sykepleierfunksjoner:

- utvikler ferdigheter og har trygghet i grunnleggende sykepleie, behersker enkle prosedyrer, og utfører egenomsorgshandlinger i samarbeid med pasienter
- oppøver evnen til å anvende ulike fremgangsmåter for data-samling som:
 - . intervju
 - . observasjon
 - . undersøkelse
- identifiserer og vurderer enkle sykepleieproblemer, og medvirker til å løse problemer i forhold til svikt, eller fare for svikt i egenomsorg
- utarbeider og bruker en sykepleieplan som hjelpemiddel for å yte individuell sykepleie
- er oppmerksom på pedagogiske prinsipper ved informasjon, veiledning og undervisning av pasienter/klienter og med-studenter.

EGEN LÆRING OG UTVIKLING:

- arbeider med egen personlig og faglig utvikling
- tar ansvar for egen læring
- tar medansvar for å skape og opprettholde et faglig og sosialt stimulerende miljø i skolen og i praksisfeltet
- tar imot utfordringer, og anvender en problemløsende metode i analyse og bearbeidinger av forskjellige oppgaver.

EKSAMENER:

* Anatomi/ Fysiologi/ Biokjemi
Mikrobiologi / Patologi

* Psykologi

* Sykepleie

UKE:	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
	TEORI: GRUNNLAGSTENKNING I SYKEPLEIE (14 uker) Menneskets grunnleggende behov													EKSAMEN SYKEPLEIE I	TEORI: Fokus (4 uker) Friske mennesker som er spesielt utsatt for helsesvikt			EKSAMEN PSYKOLOGI
	ANATOMI - PSYKOLOGI														JULEFERIE			

UKE:	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40
	PRAKSIS 8 UKER Grunnleggende sykepleie - sykehjem m/evaluering								TEORI: Fokus (4 uker) Friske mennesker som er spesielt utsatt for helsesvikt				PRAKSIS 8 UKER Forebyggende helsearbeid fødeavdeling / valg				Fremlegg av rapporter og prosjektarbeid				EKSAMEN SYKEPLEIE II	
	Forebyggende helsearbeid fødeavdeling / valg												Grunnleggende sykepleie - sykehjem m/evaluering									
	2 uker x 4												2 uker x 4									

4.0 SYKEPLEIE SOM KUNNSKAPSOMRÅDE SYKEPLEIEFAGET DEL I OG DEL II

Vekttall: 5):400 arbeidsinnsatstimer
derav ca. 230 timeplanlagte timer

OVERSIKT OVER INNHOLD

4.1 SYKEPLEIEFAGET DEL I - ca. 160 timer

4.1.1. Sykepleiens historiske/filosofiske og etiske grunnlag

- Sykepleiens historiske grunnlag	12 t
- Sykepleiens etiske grunnlag	14 t
- Sykepleiens filosofiske grunnlag. Grunnleggende begreper/teorier	34 t
Grunnleggende sykepleiebehov	65 t
Sykehushygiene	10 t
Demonstrasjon av metoder/prosedyrer. Praktiske øvelser	25 t

4.2 SYKEPLEIEFAGET DEL II - ca. 70 timer

4.2.1 Sykepleierens ansvar overfor friske eldre. Gerontologi - Eldreomsorg	16 t
4.2.2 Føde- og barselpleie	20 t
4.2.3 Sykepleierens ansvar innenfor helsefremmende og sykdomsforebyggende arbeid	18 t
4.2.4 Bedriftshelsetjenesten	8 t
4.2.5 Sykepleie til psykisk utviklingshemmede	8 t

4.1 SYKEPLEIEFAGET DEL I - ca. 160 t

4.1.1 SYKEPLEIENS HISTORISKE/FILOSOFISKE OG ETISKE GRUNNLAG.

EMNEOMRÅDER:

Historisk grunnlag - ca. 12 t

Sykepleietanker fra de tidligste tider

Karakteristiske trekk ved:

- menneskesyn
- miljø
- helse
- sykepleie

Utvikling av organisasjoner:

- Røde Kors
- ICN
- SSN
- NSF

Sykepleierutdanning:

- Når og hvordan startet den?
- Kaiserwerthskolen
- Nightingaleskolen
- Norske skoler
- Spesial- og høyere utdanning
- Overgang til høyskoler og universiteter

Misjonærenes betydning:

Sykepleie i kvinnehistoriske perspektiv:

Pensum: Kompendium utarbeidet ved ASH

EMNEOMRÅDER:

Sykepleiens etiske grunnlag - ca. 14 t

Grunnleggende etiske problemer:

- Hva er et etisk problem
- Humanistisk etikk
- Kristen etikk

Etiske problemer i sykepleiepraksis:

- Respekt, ansvar, medmenneskelighet
- Respekt for liv - Respekt for død
- Åndelige spørsmål

Globale etiske perspektiver:

- Diskriminering, nestekjærighet
- Kommunikasjon over kulturgrenser

Taushetsplikt:

Yrkesetiske retningslinjer for sykepleiere:

Pensum: Dahl, Øyvind, m.fl.: Etikk.
Oslo, Universitetsforlaget, 1983
Del 1: Kap. 1.2.3.
Del 4: Kap. 10.

Sykepleiens filosofiske grunnlag.

Grunnleggende begreper/teorier - ca. 34 t

Mennesket - Menneskesyn - Miljø:

- Den biofysiologiske, psykiske, sosiale og åndelige dimensjon av mennesket-Helhetlig menneskesyn
- Samspill menneske-miljø
- Abstrakt miljø - Konkret miljø
- Menneskesyn - Menneskerettighetserklæringen

Helsebegrepet:

- Sykepleierens etiske fundament
- W.H.O.'s helsestadier og helsedefinisjon
- Andre helsedefinisjoner (fellestrekk)
- Samfunnsfaktorer som påvirker helse

Sykdomsbegrepet:

- Historikk. Definisjoner
- Elementer i sykdomsbegrepet
- Psykososiale og kulturelle prosesser ved helse og sykdom

Sykepleie - Egenomsorg - Omsorg:

Innholdet i sykepleiedefinisjonene
Egenomsorg som sentralt sykepleie-
begrep.

Egenomsorg ved helsesvikt.

I.C.N.'s problemområder

(W. Hendersen)

Egenomsorg-krav og ressurser.

Orem's kategorier.

Omsorg - Egenomsorg

Sykepleie/Sykepleiefunksjonen:

Instrumentell/Ekspressiv sykepleie

Sykepleie som terapi/forskning

Sykepleieprofesjonen

Sykepleierens funksjoner

Sykepleieprosessen som samhandling:

Kommunikasjonsprosessen

Forhold som hemmer/fremmer

kommunikasjon.

Om non-verbal kommunikasjon:

Lytte/berøre

Oppmerksomhet på kroppsholdning

Sykepleieprosessen som metode:

Diagnostisk del/Terapeutisk del.

Datasamling. Analyse og tolkning

av data. Identifikasjon av

sykepleieproblem. Formulering av

av mål og tiltak.

Iverksetting av planen. Evaluering

Pedagogisk og administrativ pleieplan

Pensum: Karoliussen, M. og Lislerud Smeby, K.:

Sykepleie-fag og prosess.

Oslo, Universitetsforlaget, 1981.

4.1.2 GRUNNLEGGENDE SYKEPLEIEBEHOV - ca. 65 t

Menneskets behov for utveksling av o₂ co₂:

Respirasjon-Gassutveksling
Respirasjonstilstander
Årsaker til respirasjonsproblemer
Observasjon av respirasjon
og expectorat
Forebyggende og kurative
sykepleietiltak.

Blodsirkulasjonens oppgaver
Puls. Blodtrykk. Minuttvolum.
Akutt og perifer kretsløpssvikt.
Sykepleietiltak ved sirkulasjons-
problemer.

Vesterdal II (s. 44 - 149) - 105 s

Menneskets behov for væske- og næringstilførsel:

Ernæring og helse.
Ernæring og sykdom.
Betingelser for å opprettholde væske-
og næringstilførsel.
Væskebalanse
Kvalme - Brekninger.
Matservering. Mating.

Vesterdal II (s. 150 - 215) - 65 s

Menneskets behov for aktivitet, søvn og hvile:

Inaktivitetskomplikasjoner - forebyggende tiltak:

Forandringer i proteinstoffskiftet
Forandringer i kalkstoffskiftet
Sirkulasjonsforandringer
Andre komplikasjoner
Spesielle sykepleietiltak

Søvn og hvile

Søvnens betydning for helsen
Fysiologiske forandringer v/søvn
NREM-søvn og REM-søvn
Faktorer som påvirker søvnbehovet
Sykepleietiltak v/søvn/hvileproblemer

Vesterdal III (s. 80 - 96) - 16 s

Menneskets behov for å opprettholde normal kroppstemperatur:

Temperatures innvirkning på organismen
Varmeproduksjon - varmetap
Forstyrrelser i organismens temperaturregulering
Feber - Febertype - Frostanfall
Sykepleietiltak v/feber og frostanfall
Heteslag og sterk kuldepåvirkning.

Vesterdal II (s. 266 - 285) - 19 s

Menneskets behov for å holde kroppen ren og velstelt:

Hudens oppbygging, funksjon og sensibilitet
Observasjon av huden
Den daglige hudpleie
- Hårpleie
- Tann og munnpleie
- Fotpleie
Decubitus - trykksår:
- årsaker - disponerende faktorer
- symptomer
- forebygging
- sykepleietiltak

Vesterdal II (s. 297 - 326) - 29 s

Vesterdal III (s. 42 - 58) - 19 s

Menneskets behov for eliminasjon av avfallsstoffer:

Eliminasjon fra tarm:

Tarmfunksjonen.
Colon/tamperistaltikken
Defekasjonsmekanismen
Observasjon av defekasjonsforhold og avføring.
Årsaksforhold og sykepleietiltak v/obstipasjon, meteorismne, diaré
Klysterformer, komplikasjoner

Eliminasjon fra urinveiene:

Urinblæren. Miksjonsmekanismen.
Urinens farge, lukt, mengde, hyppighet.
Polyuri, oliguri, anuri
Årsaksforhold og sykepleietiltak v/urinkontinens og urinretensjon

Vesterdal II (s. 217 - 264) - 47 s

Menneskets behov for sosial trygghet:

Sansestimuli:

Hvordan sanser vi?
Virkning av sanseinnskrenkning.
Sansesvikt.
Hallusinasjoner og illusjoner.
Overstimulering.
Sykepleietiltak.

Vesterdal III s. 97 - 119 - 22 s

Kjønnsidentitet/Seksualitet:

Sykepleierens holdinger til
seksuelle behov

Vesterdal III s. 155 - 175 - 20 s

Død:

Dødsårsaker/statistikk
Spesielle problemer i dødsprosessen
Psykologiske reaksjoner i
dødsprosessen
Psykisk støtte og trøst
Fysisk omsorg.

Vesterdal III s. 212 - 233 - 21 s

Pensum: Vesterdal, Anne, Sunheds- og sygepleje.
II og III. Lærebok for sygeplejeelever.
København, Nyt Nordisk Forlag, 1986.

4.1.3 SYKEHUSHYGIENE - ca. 10 t

EMNEOMRÅDER:

Hvordan infeksjoner oppstår og spres:

Smittestoff, smittekilde, smittemåte,
smitemottaker s. 21 - 6 s

Sykehusinfeksjoner

Mikroorganismer som forårsaker
sykehusinfeksjoner
Hvordan smitte skjer
Behov for bedre sykehushygiene
Forekommst av sykehusinfeksjoner s. 171 - 9 s

Forebygging av infeksjoner hos sykehuspersonalet	s. 206	- 9 s
Personalets hygiene. Håndhygiene	s. 216	- 7 s
Pleie- og behandlingsrutiner. Pasienthygiene	s. 223	- 4 s
Regler for forebygging av smitte	s. 227	- 11 s
Desinfeksjon og sterilisering	s. 75	- 18 s
Renhold/avfall og avfallsbehandl.	s. 244	- 9 s
Hygieniske krav til barselavdelingen og vanlige sengeposter	<u>s. 265</u>	<u>- 5 s</u>
		78 s

Pensum: Hovig, Berit og Lystad, Arve.

Infeksjonssykdommer.

Forebygging og kontroll.

Oslo, Universitetsforlaget, 1987.

Kapitler og avsnitt som i emneområdene.

EMNEOMRÅDER

4.1.4 DEMONSTRASJON AV METODER/PROSEDYRER PRAKTISKE ØVELSER - ca. 25 t

Hårvask
Fotpleie
Re tom sykeseng
Toppskift og sideskift med pasient
i seng
Helvask av pasient i seng
Måling av puls, blodtrykk og
temperatur
Sårskift, enkel
Subcutane injeksjoner
Intramuskulære injeksjoner
Tannpuss, protesestell, spesielt munnstell
Decubitusforebyggende utstyr,
seng med vannpute
Klyster/gi og ta bekken
Løfteteknikk - arbeidsstillinger
Resuscitering
Stell av døde

4.2 SYKEPLEIEFAGET DEL II - ca. 70 t

4.2.1 SYKEPLEIERENS ANSVAR OVERFOR FRISKE ELDRE - GERONTOLOGI - ELDREOMSORG - ca. 16 t

EMNEOMRÅDER

De eldre i samfunnet

Sykepleierens plass i eldreomsorgen.
Holdninger til den eldre befolkningen.
Historikk og helsepolitikk perspektiv
på eldreomsorgen.
Den åpne eldreomsorg og alders-
institusjoner.

Kap. 1 og 2.

Sykepleieansvar overfor eldre

Egenomsorg, mål, ressurser
Omsorg og sykepleieansvar.
Sykepleierens holdninger til eldre
mennesker.

Kap. 4.

Psykiske og sosiale aldersforandringer

Aldring og aldersteorier.
Stress- og krisereaksjoner i
aldringsprosessen
Aldring og mestring
Institusjonalisering

Kap. 3.

Pensum: Lislerud Smebye, K. og Karoliussen, M.
Eldre, Aldring og Sykepleie.
Oslo, Universitetsforlaget, 1985.
Kap. 1, 2, 3 og 4. (ca 160 s)

4.2.2 FØDE- OG BARSELPLEIE - ca. 20 t

EMNEOMRÅDER

Svangerskapet:

Svangerskapshygiene
Svangerskapskontroll
Befruktning
Fosterutvikling
Svangerskapstegn
Psykiske reaksjoner
Fødselsforberedelse

Den normale fødsel:

Innleggelse på fødeavdeling
Forberedelse av den fødende
Veer
Fosterets stilling og leie
De ulike faser i fødselen
Smertelindring
Undersøkelse og kontroll
Sykepleie til den fødende
 . Ro og hvile
 . Ernæring
 . Personlig hygiene
Omsorg for barnets far
Observasjon av mor og barn under og etter fødselen
Etterbyrdsiden. Observasjon og stell

Det nyfødte barnet:

Spesielle observasjoner og prosedyrer
Fullbårighetstegn
Stell av det nyfødte barn
Hygiene
Ernæring

Det normale puerperium:

Anatomiske og fysiologiske forandringer:

Psykiske reaksjoner
Sykepleie til kvinnen i barselseng
 . Observasjoner
 . Hygienetiltak
 . Naturlige funksjoner
 . Familien

EMNEOMRÅDER

Amming:

Melkeproduksjon og melkesekresjon
Forberedelse til amming. Motivering
Ammeteknikk. Barn med vanskeligheter
Morsmelkens egenskaper
Psykiske og sosiale aspekter ved amming

Komplikasjoner ved gravitet, fødsel og puerperium - Sykepleierens oppgaver:

Eklampsi og vaginalblødninger
Spesielle sykdomsforhold
Prematur fødsel
Seteleie
Navlestrengsfremfall
Keisersnitt
Blødninger
Mastitt
Infeksjoner
Trombose - Emboli
Puerperal psykose
Sorgreaksjoner ved dødfødsel eller misdannelser

Lovgivning:

Lov om barnevern
Lov om adopsjon
Rettigheter ved svangerskap og fødsel

Pensum: Haugen, Inger Eide.

Sykepleie. Svangerskap, fødsel og barseltid.
Oslo, Gyldendal Norsk Forlag, 1984.
(ca. 150 sider).

4.2.3 SYKEPLEIERENS ANSVAR INNENFOR HELSEFREMMEDE OG
SYKDOMSFØREBYGGENDE ARBEID - ca. 18 t

EMNEOMRÅDER

WHO's mål og strategi for opprettholdelse og
oppnåelse av helse for alle innen år 2000:

Helsesøsters funksjon og arbeidsområde:

Sykepleie til friske og utsatte
grupper. (WHO's helsestadier).

Helsestasjonsvirksomheter:

Helsekontroller/undersøkelser
Vanlige infeksjoner i barnealderen / vaksinasjoner
Mentalhygienisk arbeid
Omsorgssvikt (barnemishandling)
Barn fra fremmede kulturer
Ernæring og kosthold
Ulykkesforebygging
Vaksinasjoner

Skolehelsetjenesten:

Helsekontroller
Mentalhygienisk arbeid

Helsesøsters samarbeidspartnere:

Tverrfaglig team
Tverretatlig samarbeid

Helseopplysning:

Miljørettet helsevern

Tilsyn og kontroll
Teknisk hygiene
Ulykkesforebygging
Ernæring
Psykososiale miljøfaktorer
Fysisk planlegging

Pensum: Helsedirektoratet: Helse for alle i Norge
Oslo, Kommuneforlaget, 1987.
Kap. 1 - 4.

Heian, Frode og Misvær, Nina: Helsestasjonsboka
Håndbok for det praktiske helsestasjonsarbeidet.
Oslo, Kommuneforlaget, 1989.

Hovig, Berit og Lystad, Arne:
Infeksjonssykdommer - forebygging og kontroll
Oslo, Universitetsforlaget, 1989. 2. utgave.
(ca. 45 sider).

Pensum: Helsedirektoratet: Samlet plan for utviklingsprosjekter innen det forebyggende og helsefremmende arbeid
Oslo, Helsedirektoratet, 1989.
(Klassesett).

Det gjøres oppmerksom på at deler og avsnitt i bøker tas ut som pensum i forhold til emneområdene.

EMNEOMRÅDE

4.2.4 BEDRIFTSHELSETJENESTEN - ca. 8 t

Lov om planlegging, organisering og gjennomføring
av helsetjenesten ved bedrifter
Bedriftssykepleierens arbeidsområde
Mennesket i arbeidsmiljøet
Lov om arbeidstilsyn
Lov om arbeidsmiljø
Bedriftsbesøk

Pensum: Bedriftshelsetjenesten.
En orientering fra Arbeidstilsynet.
Arbeidstilsynet, 1990.

4.2.5 SYKEPLEIE TIL PSYKISK UTVIKLINGSHEMMEDE - ca. 8 t

Tenkingen innen omsorgen for psykisk utviklingshemmede:

Hvem er den psykisk utviklingshemmede?
Rettferdighetsprinsippet
Integreringsprinsippet
Normaliseringsprinsippet
Rettsikkerhet

Organisering av helsetilbudet for psykisk utviklingshemmede, lokalt og regionalt:

Opplæring, arbeid
Behandling
Egnede boformer
Meningsfylt fritid

Funksjons- og ansvarsområde for personalgrupper innenfor omsorgen for psykisk utviklingshemmede:

Sykepleiere
Vernepleiere
Evt. andre grupper

Pensum: Thomassen, Jan St.: Fra institusjon til egen bolig
Samspill om HVPU reformen.
Oslo, Kommuneforlaget, 1989.

5.0 SYKEPLEIENS NATURVITENSKAPELIGE GRUNNLAG

Vekttall 4): 320 t (Arbeidsinnsats timer)
Derav ca. 150 timeplanlagte

OVERSIKT OVER INNHOLD:

5.1	Anatomi/fysiologi/ernæringsfysiologi)	
5.2	Biokjemi)	ca. 130 t
5.3	Micro biologi)	
5.4	Patologi, generell		ca. 20 t

Pensum i forhold til sykepleiens naturvitenskapelige grunnlag:

Anatomi/Fysiologi	380 sider
Biokjemi	80 "
Micro biologi	110 "
Patologi	65 "

5.1 ANATOMI - FYSIOLOGI - ERNÆRINGSFYSIOLOGI - ca. 90 t

Fagområdet skal gi studentene innsikt i kroppens normale oppbygging, utvikling og funksjoner.

Hensikten er at studentene skal få forståelse for betingelser for normalutvikling mot helse og egenomsorg. Innholdet i undervisningen er kroppens organsystemer.

Fagområdet legger grunnlag for, og er en forutsetning for senere patologiundervisning.

En tilstreber en integrasjon i undervisningen av alle områdene i naturvitenskap.

EMNEOMRÅDER

5.1.1 Kroppen som helhet

5.1.2 Cellen

Cellen som grunnelement
Cellens anatomi
Cellefysiologi
Cellereproduksjon
Cellegenetikk

5.1.3 Vev og vevstyper

Epitelvev
Binde- og støttevev
Muskelvev
Nervevev

5.1.4 Huden

Hudens oppbygning og betydning
Hudorganer og fysiologi

5.1.5 Skjelett- ledd- og muskelsystemet

Skjelett- og leddsystemet:

Funksjon, vekst og knokkeldannelse
Benhistologi
Klassifikasjon av knokler
Klassifikasjon av ledd
Inndeling av skjelettet

Muskelsystemet:

Muskeltyper
Hovedgrupper av muskler
Muskelfunksjon/bevegelse

5.1.6 Nervesystemet

Typer av vev i nervesystemet
Nervesystemets anatomi
Nervesystemets fysiologi

Sentralnervesystemet:
Hjernen
Ryggmargen

Det perifere nervesystem:
Hjernenervene
Spinalnervene

Det autonome nervesystem:
Det sympatiske nervesystem
Det parasympatiske nervesystem
Kontroll av det autonome nervesystem

5.1.7 Sanseorganene

Sansning og sansemekanismen
Synssanser og øyet
Høresansen og øret
Luktesansen
Smaksansen

EMNEOMRÅDER

5.1.8 Sirkulasjonssystemet

Blodet:
Sammensetning
Blodtypebestemmelse
Hemostase

Hjertet:
Anatomi
Fysiologi

Blodårene:
Anatomi
Fysiologi

Kretsløpet:
Det store kretsløpet
Det lille kretsløpet
Portvenesystemet
Sirkulasjon hos foster

5.1.9 Lymfesystemet

Beskrivelse av lymfen
Anatomi
Funksjon
De lymfatiske organer
Immunmekanismer

5.1.10 Respirasjonssystemet

Respirasjonsorganenes anatomi
Respirasjonen
Gasstransport
Respirasjonskontroll
Respiratoriske fenomener
Pustemekanismer

5.1.11 Fordøyelsessystemet

Anatomi
Sekresjon, motilitet, fordøyelse
Absorbsjon
Ernæring og metabolisme
Organiske følelser

5.1.12 Urinsystemet

Nyrenes makroskopiske anatomi
Nyrenes mikroskopiske anatomi
Urindannelsens fysiologi
Ureter, urinblære, urethra:
. Funksjon
. Anatomi

EMNEOMRÅDER

5.1.13 Det endokrine system

- Generelle funksjoner
- Hypofysen: Anatomi/fysiologi
- Glandula thyroidea
- Glandula parathyreoideae
- De Langerhanske øyer
- Glandula suprarenalis
- Corpus pineale (Epifysen)
- Ovariene
- Testes
- Placenta

5.1.14 Væske og elektrolytter

- Betydningen
- Fordelingen - Utvekslingen
- Tap til ytre omgivelser
- Regulering
- Natriumbalansen
- Kaliumbalansen
- Kalciumbalansen
- Magnesiumbalansen
- Fosfater
- Kloridbalansen
- Syre/base-regulering
- Bufferaktivitet
- Regulering av syre/base-balansen

5.1.15 Reproduksjonssystemet

- De mannlige kjønnsorganer
- De kvinnelige kjønnsorganer
- Menstruasjonssyklus
- Reproduksjon

Pensum: Bierring, Franz & Garby, Lars: Anatomi & Fysiologi
København, Munksgaard forlag, 1990.

5.2 BLOKJEMI - ca. 12 t

Fagområdet skal gi studentene innsikt i de allmenne biokjemiske prosesser i organismen og i de spesielle biokjemiske prosesser i relasjon til organsystemene. Kunnskaper i faget er nødvendig som bakgrunn for å forstå sykdomsprosesser, for å yte sykepleie i forbindelse til biokjemiske prøver og undersøkelser, og i forhold til å vurdere pasientens behov for ernæring og kostveiledning.

EMNEOMRÅDER

5.2.1 De almene biokjemiske prosesser

Organisk kjemi: Inndeling og oversikt

Grunnstoffoppbygningen i organismen
Kullhydratenes biokjemi
Lipidenes biokjemi
Proteinenes biokjemi
Nucleoproteinenes biokjemi
Spes. om DNA og RNA-funksjonen
Enzymene
Energien
Biologisk oksidasjon og ATP-produksjon
Hemoglobin og andre porfyrintilforbindelser

5.2.2 De spesielle biokjemiske prosesser

De biologiske prosesser i blodet (m/fibrinolysen)
De biokjemiske prosesser i fordøyelseskanalen
De biokjemiske prosesser i leveren
De biokjemiske prosesser i nyrene
Hormonenes biokjemi:
Binyrene
Gonadene
Skjoldbruskkjertelen
Biskjoldbruskkjertelen
Pancreas
Hypofysen

Pensum: Mainz, Jan: Biokjemi,
København, Munksgaard forlag, 1988
Kap. 2, 3, 4, 5 og 6

5.3 MICROBIOLOGI - ca. 16 t

Fagområdet skal gi studentene innsikt i generell mikrobiologi, smittekilder og smitteveier. Hensikten er at studentene får kunnskaper om, og ferdigheter i infeksjonsforebyggende arbeid slik at de kan bruke dette i sykepleiepraksis.

EMNEOMRÅDER

5.3.1 Historikk og generell bakteriologi

Historisk innledning
Bakterienes cellestruktur
Bakterienes vekst, sporer og stoffskifte
Bakterienes ultrastruktur og konjugasjon
Patogenitet og virulensfaktor

(25 sider)

5.3.2 Spesiell bakteriologi

De gram positive kokker
De gram negative kokker
De gram negative staver
De gram positive staver
Aerobe og anaerobe bakterier
Spirochaeter
Campylobacter
Mycoplasmer
Chlamydier

(ca.40 sider)

5.3.3 Mykologi og virologi

De patogene mikroskopiske soppene
Egenskaper og formering av virus
Virusdiagnostikk
RNA - virus
DNA - virus
Hepatittvirus
Onkogene virus

(20 sider)

5.3.4 Protozoologi

Morfologi, stoffskifte,
cystedannelser
Inndeling av protozoer

(8 sider)

EMNEOMRÅDER

5.3.5 Laboratoriemetoder i microbiologien

Microscopi
Fargemetoder
Dyrkingsmetoder
Spesielle tester og prosedyrer
(14 sider)

5.3.6 Kroppens normalflora

(2 sider)

Pensum: Josephsen, Johs. og Schøyen, Rolf.
Microorganismer og sykdom.
Lærebok i microbiologi for sykepleiere.
Oslo, Gyldendal Norsk Forlag, 1988.
Kap. 1,2,3,4,7,8,9,10,11.

5.4 GENERELL PATOLOGI - ca. 20 t

Fagområdet patologi skal gi studentene innsikt i læren om sykdommer og sykdomsprosesser. Hensikten med undervisningen er at studentene skal anvende kunnskaper fra patologi i:

- observasjon av pasienten
- som grunnlag for å forstå patologiske forhold og behandling
- som grunnlag for utførelse av sykepleie

EMNEOMRÅDER

Celleskade

Mitokondrienes funksjon
Lysosomer

Degenerasjon

Fettdegenerasjon
Fettforandringer i lever og hjerte
Degenerasjon av proteinnatur
Primær og sekundær amyloidose
Mukoid og fibinoid degenerasjon

Nekrose

Koagulasjonsnekrose
Kollikvasjonsnekrose
Fettvevsnekrose
Ostet nekrose

Betennelse - infeksjon

Forandringer i mikrosirkulasjonen
Forandringer i permeabiliteten i åreveggen
Kroniske, spesifikke betennelser

Generelle kretsløpsforstyrrelser

Kronisk generell kretsløpssvikt
Ødem
Akutt generell kretsløpssvikt-sjokk
Organforandring ved sjokk

EMNEOMRÅDER

Regenerasjon

Normal eller fysiologisk regenerasjon
Reparatorisk regenerasjon
Epitelial tilheling
Epidermal regenerasjon
Tilheling av ulcus
Faktorer som innvirker på sårtilhelingen
Frakturtilheling

Hypertrofi - Hyperplasi - Atrofi

Svulster

Karakteristikk av benigne og maligne svulster
Diagnosen kreft
Gradering av maligne svulster
Årsaker til svulster

Immunologi

Eksempler på immunologiske reaksjoner/sykdommer
Allergi
Autoimmunitet
Bindevevssykdommer
Transplantasjoner

Genetikk

Genetisk variasjon
Kromosomer
Celledeling
Genabnormiteter
Eksempler på arvelige sykdommer og kromosomale feil
Kromosomanomalier
Kjønnskromosomabnormiteter
Autosomale abnormiteter
Medfødte misdannelser

Pensum: Myhre, Eivind, Patologi.

Oslo, Universitetsforlaget, 1989.

Del 1, Kap. 1,2,3,4,6,8,9,10.

6.0 SYKEPLEIENS SAMFUNNSVITENSKAPELIGE GRUNNLAG

Vekttall: 3.): 240 arbeidsinnsatstimer
derav ca. 100 timeplanlagte.

6.1. PSYKOLOGI - ca. 80 t

6.1.1 Grunnleggende psykologi - ca. 60 t

Generell psykologi
Sosialpsykologi
Utviklingspsykologi

6.1.2 Kommunikasjon - ca. 20 t

Kommunikasjonsteorier
Kommunikasjonsprosessen
Faktorer som påvirker kommunikasjon

6.2 Samfunnsfag - ca. 20 t

6.2.1 Organisering av helse- og sosialvesenet - ca. 8 t

Helseøkonomi og forvaltning
Ressursfordeling
Sykepleierens plass og funksjoner
Oversikt over aktuelt lovverk

6.2.2 Forskningsmetode og oppgaveskrivning - ca. 12 t

Vitenskapelig metode
Problemformulering/Litteraturstudium
Undersøkelsesmaterialet:
Populasjon
Utvalg
Ulike måleområder
Oppgavekonstruksjon:
Utforming av skriftlig del

I alt - 100 t

6.1 PSYKOLOGI - ca. 80 t

Hensikten med undervisningen er at studentene:

- har innsikt i menneskets handlingsmønster
- blir oppmerksomme på egne og andres reaksjoner i kommunikasjon og samhandling
- lærer å bruke seg selv i kommunikasjon og samhandling

6.1.1 GRUNNLEGGENDE PSYKOLOGI - 60 t

Generell psykologi

Psykologi i historisk og samfunnsmessig sammenheng

Motivasjon

Emosjoner

Sansing

Læring

Sosialpsykologi

Persepsjon/sansing

Sosial interaksjon

Sosialiseringprosessen

Holdninger

Gruppepsykologi

Utviklingspsykologi

Fysisk - motorisk utvikling

Begrep, tenkning, språk

Intelligens

Personligheter

Egofunksjoner

6.1.2. KOMMUNIKASJON - ca. 20 t

Kommunikasjonsteorier

Kommunikasjonsprosessen

Faktorer som påvirker kommunikasjon

Pensum: Bunkholdt, Vigdis. Lærebok i psykologi.

Oslo, Tano forlag, 1989.

Del I, II og III - ca. 225 s

Grendstad, Nils Magnar. Hva styrer min adferd.

Oslo, Didakta Norsk Forlag, 1984 - ca. 70 s

Vesterdal, Anne. Sunheds- og Sygepleje I.

København, Nyt Nordisk Forlag, Arnold Busek, 1986.

Fra s 293 og ut kap.

- ca. 55 s

6.2 SAMFUNNSFAG - ca. 20 t

Hensikten med undervisningen er at studenten:

- har kunnskap om helse- og sosialvesenets organisering og oppbygning
- får innblikk i de ressursmessige fordelingsmekanismer innen helse og sosialsektoren og de konsekvenser dette medfører.
- har kunnskap om samfunnsforholdenes innvirkning på helsetilstand og helsetilstandens innvirkning på samfunnsforholdene.
- har kjennskap til aktuelt lovverk innenfor helse- og sosialsektor
- har kunnskap om vitenskapsteoretiske emner og forskningsmetoder.
- er oppmerksom på etiske retningslinjer i forhold til oppgaveskrivning

6.2.1 ORGANISERING AV HELSE- OG SOSIALVESENENT - ca. 8 t

Helseøkonomi og forvaltning
Ressursfordeling
Sykepleierens plass og funksjoner
Lovgivning

6.2.2 FORSKNINGSMETODE OG OPPGAVESKRIVNING - ca. 12 t

Vitenskapelig metodikk
Problemformulering/litteraturstudier
Undersøkelsesmaterialet:
Populasjon
Utvalg
Ulike målemetoder
Oppgavekonstruksjon:
Utforming av skriftlig del

Pensum: Larsen, Arne Victor et. al. Ledelse i helsevesenet.
Oslo, Helped A/S, 1987.
Kapittel 2,3 og 10 - ca. 37 s

Svendsson, Elisabeth. Forskningsmetode.
Grunnbok for helsearbeidere.
Oslo, Tanum-Nordli forlag, 1984.
- ca. 100 s

7.0 PRAKSISSTUDIER

I 1. studieår er det en veiledet praksisperiode på 8 uker (4 vekttall). Fokus for praksisstudiene er grunnleggende sykepleie. Av studentenes totale studietid skal det i praksis timeplanlegges 30 timer pr. uke i gjennomsnitt for perioden. Det totale timeplanlagte praksisstudiet vil derfor være på min. 240 effektive timer for hver veiledet praksisperiode. Regelen er likevel at studenten har fri på bevegelige helligdager.

Den veiledede praksisperioden har 5 hovedmål:

1. Studentene skal få øvelse i å anvende kunnskapsstoff.
2. Studentene skal hente kliniske kunnskaper.
3. Studentene skal oppøve ferdigheter.
4. Studentene skal oppleve yrkets karakter og utfordringer.
5. Studentene skal oppøves i ansvarlighet

7.1. KRITERIER FOR VEILEDET PRAKSIS

Veiledet praksis har følgende kriterier:

- undervisningen skal være planlagt og målrettet
- praksisstudiet skal være relevant for sykepleierfunksjonen
- studentene skal ha veiledning før, under og etter praksisstudiene

I tillegg skal følgende retningslinjer følges:

Veiledning skjer ved:

- a. Lærerkontakt i praksis og
 - b. Fast sykepleierkontakt med studenten
- at studentenes praksistid er 30 timer pr. uke i gjennomsnitt for hver periode
 - at hver periode er på minimum 4 vekttall

7.1.1 INTRODUKSJON AV STUDENTENE I PRAKSISFELTET

Det er ønskelig at ansvarlig sykepleier introduserer studentene

1. dag. Dette skjer ved omvisning og orientering om praksisstedet. Videre er det ønskelig at målsettingen for praksisstudiene drøftes.

7.1.2 SYKEPLEIERHØGSKOLEN/HØGSKOLELÆRERS, STUDENTENES
OG PRAKSISVEILEDERS ANSVAR/OPPGAVER.

Ifølge Rammeplanen for sykepleierutdanning er lærer, student og praksisveileder tildelt følgende roller:

Lærerrollen:

- Læreren skal hjelpe studenten til å integrere teori og praksis.
- Læreren skal være veileder og kontaktperson fra høgskolen i forhold til praksisveileder.
- Lærer gir tilbud om 2 veiledningskonferanser pr. student i den veiledede praksisperioden. Lærer deltar i evalueringskonferansen

Studentrollen:

- Studenten skal delta aktivt i både utforming av studieopplegget høgskolen og sitt eget studium.
- Studenten skal gjøre seg kjent med høgskolens målsetting for praksisperioden. Dessuten skal studenten i løpet av den veilede praksisperiode utarbeide sin egen målsetting.

Praksisveilederrollen:

- Praksisveileder gir veiledning til studenten og tilrettelegger gode studiesituasjoner sammen med studenten.
- Praksisveileder evaluerer studenten underveis, halvveis i studieperioden og ved slutten av perioden.

7.1.3 RETNINGSLINJER FOR KONSTRUERING AV STUDENTENES VAKTPLANER.

Studenten og praksisveileder setter opp vaktplan i samarbeid før, eller når praksisstudiene starter. Kopi av vaktplanen leveres-/sendes til høgskolelærer med tanke på avtale om konferanse-/følgedager.

Hver praksisuke er på 30 timer.

Praksistiden legges fortrinnsvis på ukens fem første dager, med et gjennomsnittlig timetall på 6 timer pr. dag.

Spisepause kommer utenom dette.

Vaktene kan være fordelt på dag og kveldstid og i spesielle tilfeller nattetid, ut fra en vurdering for å finne best mulig læresituasjoner for studentene.

Innenfor denne tidsramme gis studentene noe anledning til å arbeide med sitt skriftlige materiale tilknyttet praksisstedet. F.eks. innhenting av informasjon; intervjuer o.s.v.

Studentene disponerer 20 timer pr. år til klasseråd. Av disse kan 10 timer tas av praksisstudiene. Klasserådet legges til slutten av dagen for at det skal gå minst mulig utover praksisstudiene.

7.2 PRAKSISOMRÅDER

1. studieår har to 8-ukers praksisperioder. Den ene perioden er veiledet praksis med fokus på Grunnleggende sykepleie. Den andre perioden har fokus på Forebyggende helsearbeid til friske og utsatte grupper av befolkningen.

7.2.1. GRUNNLEGGENDE SYKEPLEIE

Denne praksisperiode er lagt til sykehjem. I denne perioden skal studentene evalueres.

MÅL FOR PRAKSISSTUDIER I GRUNNLEGGENDE SYKEPLEIE - 8 UKER

Målet er at studenten:

Viser respekt for den enkelte pasient, og viser forståelse for pasientens fysiske, psykiske, sosiale og åndelige behov, og miljøets påvirkning av disse.

Identifiserer og vurderer enkle sykepleieproblemer og medvirker til å løse problemer i forhold til svikt eller fare for svikt i egenomsorgen.

Gjør bruk av sykepleiens hjelpemetoder ved å: Undervise, tilrettelegge et terapeutisk miljø, støtte fysisk og psykisk, råde/veilede, ta initiativ og utføre gjøremål for pasienten.

Utvikler ferdigheter i grunnleggende sykepleie, behersker enkle prosedyrer, og utfører egenomsorgshandlinger i samarbeid med pasienten.

Bruker hygieniske prinsipper i utøvelse av sykepleie.

Utarbeider og bruker en sykepleieplan som et hjelpemiddel for å yte individuell sykepleie.

Viser interesse og tilegner seg kunnskap og erfaring.

Viser omtanke og evne til samarbeid.

Rapporterer sine observasjoner, skriftlig og muntlig.

7.2.2. VURDERING AV PRAKTISK DYKTIGHET.

Praksisstudier i forhold til grunnleggende sykepleie.

Sykepleierstudent: Årskull:

har i tidsrommet : vært i praksis ved:

.....

Fraværsdager:

Vurderingsskjemaet beskriver kriterier for Bestått/Ikke bestått.

Karakter i praktisk dyktighet baseres på kontinuerlig vurdering fra praksisveileder og lærer, og på utførelse av den/de obligatoriske skriftlige arbeider knyttet til praksisperioden.

Studentens skriftlige arbeide (administrativ pleieplan).
Godkjent/Ikke godkjent:

.....

.....

Halvevaluering gjennomført

Dersom det på et tidspunkt i en veiledet praksisperiode kan være tvil om studenten vil bestå praksisperioden, skal studenten gis skriftlig beskjed om dette snarest og senest 3 uker før praksisperiodens avslutning.

Ovennevnte bestemmelser er ikke til hinder for at studenten kan få en veiledet praksisperiode vurdert til Ikke bestått dersom ikke akseptabel praksis skjer de siste 3 uker av perioden. Ved tvil om bestått praksis henvises til høgskolens vurderingsreglement.

Etter denne praksisperioden vurderes studenten til:
Bestått/Ikke bestått.

Dato:

Praksisveileder: Høgskolelærer:.....

Student:

- 37 -
RETNINGSLINJER FOR VEILEDNING OG VURDERING

AV PRAKTISK DYKTIGHET

KRITERIER FOR BESTÅTT PRAKSIS	VURDERING	KRITERIER FOR IKKE BESTÅTT PRAKSIS
<p>1. UTØVER ETISK ANSVARLIGHET</p> <ul style="list-style-type: none"> - viser respekt for pasienten - tar hensyn til pasient og pårørendes behov - bidrar til å bygge opp tillitsforhold - overholder taushetsplikten 		<ul style="list-style-type: none"> - sviktende etisk vurdering - unnlater å ta hensyn til pasient og pårørendes behov/ønsker - bidrar til svikt i tillitsforhold - bryter taushetsplikten
<p>2. UTØVING AV DIREKTE SYKEPLEIE</p> <ul style="list-style-type: none"> - planlegger og utfører pleie til pasient i forhold til grunnleggende behov - oppmuntrer og motiverer pasienten - støtter, veileder og underviser pasient etter behov - bruker hygieniske prinsipper i utøvelse av sykepleie - behersker enkle prosedyrer - utvikler praktiske ferdigheter i grunnleggende sykepleie 		<ul style="list-style-type: none"> - gjennomfører ikke planlagt pleie og utføring av sykepleie - sviktende oppmuntrende somhet for pasientens behov: oppmuntring, motivasjon, undervisning og veiledning - sviktende bruk av hygieniske prinsipper i utøvelse av sykepleie - sviktende praktiske ferdigheter i utøvelse av sykepleie/prosedyrer

KRITERIER FOR BESTÅTT PRAKSIS	VURDERING	KRITERIER FOR IKKE BESTÅTT PRAKSIS
<ul style="list-style-type: none"> - observerer og handler i samsvar med sine observasjoner - er oppmerksom på utnytting av tid og ressurser 		<ul style="list-style-type: none"> - svikter i forståelse av sammenhengen mellom observasjon og handling - sviktende utnytting av tid og ressurser
<p>TAR INITIATIV TIL Å LÆRE:</p> <ul style="list-style-type: none"> - utarbeider egne mål for praksisperioden - utnytter læresituasjoner i praksis - erkjenner sin kompetanse og begrensning - ber om informasjon og veiledning - vurderer egen styrke og svakhet 		<ul style="list-style-type: none"> - unnlater å utarbeide egne mål for praksisperioden - unngår læresituasjoner - handler i uoverensstemmelse med sin kompetanse - ber ikke om hjelp eller veiledning - viser liten innsikt i egen styrke/svakhet
<p>KOMMUNIKASJON OG SAMHANDLING</p> <ul style="list-style-type: none"> - er oppmerksom på betydningen av å lytte - er oppmerksom på non-verbale uttrykk - uttrykker seg klart i skriftlig og muntlig rapportering - viser omtanke og evne til samarbeid - møter presis og gir beskjed om fravær 		<ul style="list-style-type: none"> - er uoppmerksom i kommunikasjon - overser non-verbale uttrykk - uklar og mangelfull rapporterinmøter - viser liten omtanke og evne til samarbeid - møter upresis og overholder ikke avtaler

Helhetsinntrykk av faglig nivå:

For de som har bestått praksisperioden er det ønskelig at både studenter og sykepleierhøgskole får en vurdering av studentenes faglige nivå.

Marker i en rubrikk veiledende helhets-vurdering av studenten.

Kommentar fra halvevaluering:

Kommentar fra studenten:

Studenten ønsker å prioritere i faglig utvikling:

Studenten er veiledet til å prioritere:

Kommentar fra sluttevaluering:

Kommentar fra studenten:

Studenten ønsker å prioritere i faglig utvikling:

Studenten er veiledet til å prioritere:

7.2.3. FOREBYGGENDE HELSEARBEID TIL FRISKE OG UTSATTE GRUPPER AV BEFOLKNINGEN

Denne perioden er delt i fire områder:

- 2 uker: Føde/barselavd.
- 2 uker: Forebyggende helsearbeid/helsesøstertjeneste i kommunene
- 2 uker: Prosjektarbeid
- 2 uker: Forebyggende helsearbeid i forhold til:
 - a. Friske eldre (aldershjem)
 - b. Psykisk utviklingshemmede
 - c. Bedriftshelsetjeneste

FORDELING AV STUDENTER I FOREBYGGENDE HELSEARBEID

Parti A: 7-9 studenter
 Parti B: 7-9 studenter
 Parti C: 7-9 studenter
 Parti D: 7-9 studenter

2 uker	2 uker	2 uker	2 uker
Føde-Barselavd. Parti A (7-9)	Føde-Barselavd. Parti D (7-9)	Føde-Barselavd. Parti C (7-9)	Føde-Barselavd. Parti B (7-9)
Helsestasjon Parti B (7-9)	Helsestasjon Parti C (7-9)	Helsestasjon Parti A (7-9)	Helsestasjon Parti D (7-9)
Valg: HVPU, Aldershjem, Bedriftshelsetjeneste Parti C (7-9)	Valg: HVPU, Aldershjem, Bedriftshelsetjeneste Parti B (7-9)	Valg: HVPU, Aldershjem, Bedriftshelsetjeneste Parti D (7-9)	Valg: HVPU, Aldershjem, Bedriftshelsetjeneste Parti A (7-9)
Arbeid med prosjekt-oppgave Parti D (7-9)	Arbeid med prosjekt-oppgave Parti A (7-9)	Arbeid med prosjekt-oppgave Parti B (7-9)	Arbeid med prosjekt-oppgave Parti C (7-9)

MÅL FOR PRAKSISSTUDIER I FORHOLD TIL FRISKE MENNESKER OG MENNESKER
SOM ER SPESIELT UTSATT FOR HELSESVIKT - 6 UKER, 2. SEMESTER.

Forebyggende helsearbeid overfor barn/foreldre
- 2 uker.

Målet er at studenten:

- kjenner til lovverket som denne delen av det forebyggende helsearbeid bygger på.
- kjenner helsesøsters ansvars- og funksjonsområde
- ser betydningen av informasjon, veiledning og undervisning til foreldre/barn, ungdom og eldre med tanke på å opprettholde best mulig helse og egenomsorg.
- ser betydningen av skolehelsetjenesten
- ser betydningen av å arbeide planmessig med problemfylte familiesituasjoner.
- deltar i det forebyggende helsearbeid for foreldre og barn, ungdom og eldre og funksjonshemmede.
- er oppmerksom på spesielle forhold i bakgrunn/kultur hos innvandrere som kan bidra til å skape problemer.
- har kunnskaper om samfunnshygiene og interesserer seg for samfunnshygienisk arbeid med tanke på å opprettholde helse i befolkningen.
- ser betydningen av tverrfaglig samarbeid.

MÅL FOR PRAKSISSTUDIER I FORHOLD TIL FRISKE MENNESKER SOM ER SPESIELT UTSATT FOR HELSESVIKT.

Forebyggende helsearbeid overfor psykisk utviklingshemmede
HVPU - 2 uker.

Målet er at studenten:

- kan redegjøre for fylkets omsorgstilbud, aktivitets/skoletilbud, og behandlingstilbud for de psykisk utviklingshemmede.

- får innsikt i den psykisk utviklingshemmedes livssituasjon, og i de pårørendes opplevelse av situasjonen.
- føler øket trygghet i omgang med psykisk utviklingshemmede.
- ser betydningen av forebyggende helsearbeid for å vedlikeholde/bedre den psykisk utviklingshemmedes helse og egenomsorg.
- ser og vurderer svikt eller fare for svikt i egenomsorgen, og medvirker til å løse egenomsorgsproblemer ut fra den enkeltes ressurser.
- bidrar til å opprettholde et godt og trivselsfremmende miljø i boligen/institusjonen.

MÅL FOR PRAKSISSTUDIER I FORHOLD TIL FRISKE MENNESKER SOM
SPESIELT UTSATT FOR HELSESVIKT.

Forebyggende helsearbeid overfor friske eldre
Aldershjem - 2 uker.

Målet er at studenten:

- kan redegjøre for aldershjemmets plass og funksjon i helse/
sosialomsorgen innen kommunen.
- har forståelse for det å bli gammel i dagens samfunn,
utvikler respekt og omtanke for eldre mennesker.
- ser betydningen av forebyggende helsearbeid for å øke d
eldres trivsel og egenomsorg.
- deltar i å tilrettelegge et utviklende/stimulerende miljø t
de eldre.
- forstår betydningen av å støtte og oppmuntre de eldre til
ta initiativ og avgjørelse, til å tilpasse seg en ny situ
sjon og/eller til å lære nye ferdigheter.
- samarbeider med den eldre om å utføre de gjøremål som
nødvendig for å dekke grunnleggende behov.

MÅL FOR PRAKSISSTUDIER I FORHOLD TIL FRISKE MENNESKER SOM ER
SPESIELT UTSATT FOR HELSESVIKT:

Forebyggende helsearbeid overfor friske yrkesaktive mennesker
Bedriftshelsetjenesten - 2 uker.

Målet er at studenten:

- kjenner lovverket som denne delen av det forebyggende helsearbeid bygger på.
- kjenner bedriftshelsetjenestens ansvarsområde, og funksjonsområdene til de yrkesgrupper som samarbeider innen denne tjenesten (spes. bedriftssykepleiers funksjon).
- kan redegjøre for hvordan arbeidsmiljø og arbeidstilfredsstillelse kan virke innpå helse og egenomsorg.
- har forståelse for fremmedarbeideres bakgrunn/kultur, og hvordan den eventuelt kan skape problemer i en arbeidssituasjon.
- vurderer/diskuterer problemer og ressurser i forbindelse med forebyggende helsearbeid.
- bidrar med ideer/deltar i forebyggende tiltak som kan bedre arbeidsmiljø og fremme helse for de ansatte i bedriften.

MÅL FOR PRAKSISSTUDIER I FORHOLD TIL FRISKE MENNESKER SOM
SPEISELT UTSATT FOR HELSESVIKT - 6 UKER, 2. SEMESTER

Forebyggende helsearbeid overfor mor og barn

Føde/barselavdeling - 2 uker.

Målet er at studenten:

- kan redegjøre for normalt svangerskap, fødsel og barselperiode.
- kjenner til de vanligste komplikasjoner under svangerskap, fødsel og barselperiode, og de tiltak som kan være aktuelle.
- forstår betydningen av mors/fars forberedelse til fødselen.
- ser betydningen av å hjelpe kvinnen og hennes nærmeste til å bearbeide reaksjoner i forbindelse med svangerskap, fødsel og barseltid.
- kan redegjøre for det nyfødte barns behov og naturlige reaksjoner.
- kjenner til de vanligste komplikasjoner i nyfødthetsperiode og de tiltak som kan være aktuelle.
- deltar i sykepleien av den fødende, det nyfødte barn og barselkvinnen.
 - . støtter den fødende
 - . lærer å stille det nyfødte barn
 - . assisterer og veileder barselkvinnen i forhold til personlig hygiene og amming.

- anvender hygieniske prinsipper i føde/barselavdelingen.
 - er oppmerksom på det behov for informasjon og støtte foreldre til det nyfødte barn kan ha, og deltar i veiledning/undervisning i denne situasjonen.
 - er oppmerksom på spesielle forhold i bakgrunn/kultur hos innvandrere.
-

PRAKSIS-BEKREFTELSE

Friske mennesker som er spesielt utsatt for helsesvikt.

Forebyggende helsearbeid - 6 uker, 2. semester.

Studenter skal ha en praksisbekreftelse for hver 2 ukers periode

(3)

Student:

Tidsperiode:

Praksissted:

Fraværsdager:

1. Studentens forståelse for forebyggende helsearbeid innen d
aktuelle felt.

Kommentarer fra praksisfeltet:

.....
.....
.....

2. Studentens interesse/initiativ for å tilegne seg kunnskaper
forebyggende helsearbeid overfor den aktuelle klientgruppe

.....
.....
.....

Studentens kommentar:

.....
.....
.....

Høyskolelærers kommentar:

.....
.....

Dato:

Student:

Praksisveiledere:

Høyskolelærer:

PRAKSIS-BEKREFTELSE -FØDE/BARSELAVD.:

Student:

Årskull:

Praksis på føde/barselavd. i tiden:

Fraværsdager:

Har du deltatt i oppgaver i avdelingen som er i samsvar med målsettingen: Ja/Nei

Kommentarer:

.....

.....

.....

Evt. kommentarer fra praksisveileder:

.....

.....

.....

.....

Student

.....

Høyskolelærer

.....

Praksisveileder

Studenten har selv ansvar for å få fylt ut skjema, få underskrifter og levere skjemaet til ansvarlig høyskolelærer.

7.3. OBLIGATORISKE OPPGAVER I FORBINDELSE MED PRAKSISSTUDIER

7.3.1. PLEIEPLAN I TILKNYTNING TIL PRAKSISSTUDIER I GRUNNLEGGENDE SYKEPLEIE

Oppgaven skrives individuelt i tilknytning til sykepleiepraksis. Besvarelsen skrives som en pleieplan på vanlige cardex-kort over en periode på maks. 2 uker. Studenten utøver sykepleie i samsvar med pleieplanen i praksis så langt dette er mulig.

Pleieplanen avsluttes minst en uke før evalueringskonferansen og gjennomgås av praksisveileder eller høyskolelærer.

Besvarelsen må være godkjent av praksisveileder/høgskolelærer før studenten evalueres.

I evaluerings-konferanser kan studenten gis mulighet til en muntlig utdyping av pleieplanen hvis høyskolelærer eller praksisveileder finner dette nødvendig for eventuell godkjenning av praksis.

7.3.2. EGNE MÅL FOR PRAKSISPERIODEN

I den veiledede praksisperioden skal studenten utarbeide egne mål. Dette gjøres tidlig i perioden.

Studentens mål skal være i samsvar med høgskolens mål.

7.3.3. PROSJEKT/TEMAOPPGAVE

Hensikten med oppgaven er at studenten skal få innsikt i prosjektarbeid som metode, knyttet til sykepleiepraksis.

Oppgaven skal gi studenten trening i å arbeide sammen i grupper.

Oppgaven skal gi studenten mulighet til å arbeide med et sentralt tema innen forebyggende helsearbeid. Tema og metode for datasamling må godkjennes av høyskolelærer før oppgaveskrivingen tar til.

PRAKTISK GJENNOMFØRING AV OPPGAVEN:

Innledningsfasen

Tema for oppgaven
Avgrensning av problemområde - klargjøring av målsetting
Definisjon av begreper
Valg av litteratur

Etter innledningsfasen skal oppgaveformuleringen godkjennes av ansvarlig sykepleielærer.

Planleggingsfasen

Valg av opplegg og valg av metode for datasamling.
Metodene kan være: Intervju, spørreskjema, samtale
individ/grupper. Evt. andre metoder.

Utføringsfasen

Innsamling av data
Bearbeidelse av de innsamlede data
Tolkning av data

Evalueringsfasen

Evaluering av resultat/innhold
Samarbeid i gruppen
Mulighet for praktisk nytte av oppgaven

Formidling av resultat

Gruppen legger frem sine prosjektoppgaver for klassen,
(evt. sammen med representanter fra praksis.)

Oppgavens størrelse bør ikke være over 15-20 maskinskrevne
sider. Det vil bli avsatt tid til veiledning underveis.

Innledningsfasen bør være avsluttet før praksisstudiene tar
til.

SØKNAD OM TILLATELSE TIL INNHENTING AV DATA

Arendal Sykepleierhøgskole

Dato

Til

SØKNAD OM TILLATELSE TIL INNHENTING AV DATA I FORBINDELSE MED
PROSJEKTOPPGAVE.

Undertegnede student(er) planlegger å gjøre et prosjektarbeid som
et ledd i sykepleierutdanningen. Denne oppgaveformen
nødvendiggjør innhenting av data direkte fra
institusjoner/samfunnsaktiviteter
m.v., og i denne anledning søker vi om tillatelse til å kunne
gjennomføre denne del av oppgaven ved

Vi kan gi følgende opplysninger som bakgrunn for vurdering av
søknaden:

1. TEMA FOR OPPGAVEN:
2. PROBLEMFORMULERING:
3. METODE/DATAKILDER:
4. HJELPEMIDLER (vedlegges):
5. TID FOR DATASAMLING:
6. BRUK AV RESULTAT:

Ønskes ytterligere informasjon står vi til disposisjon. Evt.
kontakt, samt svar på søknaden bes formidlet via skolen.

Den videre kontakt med de som vil bli berørt av u.s. formidles
direkte av studenten som arbeider med oppgaven.

Med hilsen

.
student	student
.
student	student
.	
student	

Disposisjonen for oppgaven er godkjent:
Høgskolelærer

Tillatelse for innhenting av data er gitt:
ansvarlig leder på praksissted

8.0 EKSAMENENER

8.1 OVERSIKT OVER EKSAMENER

Det avlegges følgende 4 eksamener i 1. studieår:

- Sykepleie som kunnskapsområde
Del I: Eksamen i pensum fra grunnleggende sykepleie.
Høstsemesteret.
Skoleeksamen (6 timer)
Gradert karakter.
Del II: Eksamen i pensum i forhold til friske og utsatte grupper.
Vårsemesteret.
Skoleeksamen (6 timer)
Gradert karakter.
- Sykepleiens naturvitenskapelige grunnlag:
Eksamen i anatomi/fysiologi/
biokjemi/microbiologi/patologi
Vårsemesteret.
Skoleeksamen (6 t)
Gradert karakter.
- Sykepleiens samfunnsvitenskapelige grunnlag:
Eksamen i grunnleggende psykologi/utviklings-
psykologi og kommunikasjon.
Vårsemesteret. (Evt. høstsemesteret)
Skoleeksamen (6 timer)
Gradert karakter.

8.2 VEKTLEGGING AV DE ULIKE DELER I OPPGAVEGIING

SYKEPLEIE I:

1.	Grunnlagstenkning i sykepleiefaget	ca. 50%
2.	Grunnleggende sykepleiebehov	ca. 40%
3.	Hygiene	ca. 10%

SYKEPLEIE II:

1.	Sykepleie til friske eldre/eldreomsorg	ca. 30%
2.	Obstetrisk sykepleie	ca. 30%
3.	Forebyggende helsearbeid inkl. miljørettet helsevern	ca. 30%
4.	Bedriftshelsetjeneste og H.V.P.U (valg)	ca. 10%

SYKEPLEIENS NATURVITENSKAPELIGE GRUNNLAG

ANATOMI/FYSIOLOGI/BIOKJEMI/MICROBIOLOGI

1.	Anatomi/fysiologi/	)	
	Biokjemi/Microbiolog i	)	ca. 90
2.	Patologi		ca. 10

Ca. 2/3 av oppgavene i Anatomi/fysiologi gis som åpne valgfrie oppgaver, f.eks. 2 av 4 oppgaver besvares.
1/3 gis som små kunnskapsoppgaver.
Det kan også gis valgmuligheter innen biokjemi/microbiologi.

SYKEPLEIENS SAMFUNNSVITENSKAPELIGE GRUNNLAG

GRUNNLEGGENDE PSYKOLOGI/UTVIKLINGSPSYKOLOGI/KOMMUNIKASJON

1.	Grunnleggende psykologi	ca. 50
2.	Utviklingspsykologi	ca. 20
3.	Kommunikasjon	ca. 20

Innenfor grunnleggende psykologi legges hovedvekten på åpne valgfrie oppgaver, eks. 2 oppgaver av 4 alternative.

9.0 LITTERATURLISTE

OBLIGATORISK PENSUM

SYKEPLEIEFAGET, DEL I.

Karoliussen, Mette og Smebye Lislerud, Kari.
Sykepleie-fag og prosess.
Oslo, Universitetsforlaget, 1981.

Vesterdal, Anne. Sunheds- og sygepleje II og III.
København, Nyt Nordisk Forlag, 1986.

Hovig, Berit og Lystad, Arve.
Infeksjonssykdommer- forebygging og kontroll.
Oslo, Universitetsforlaget, 1989.

Dahl, Øyvind m.fl. Etikk.
Oslo, Universitetsforlaget, 1983.

Kompendium - Sykepleiens historie.
Utarbeidet ved Arendal Sykepleiehøgskole.
Arendal, 1989.

SYKEPLEIEFAGET, DEL II.

Bedriftshelsetjenesten. Enorientering fra
Arbeidstilsynet. Arbeidstilsynet, 1990.

Thomassen, Jan St. Fra institusjon til egen bolig.
Samspill om HVPU reformen.
Oslo, Kommuneforlaget, 1989.

Lislerud, Smebye, Kari og Karoliussen, Mette.
Eldre, Aldring og sykepleie.
Oslo, Universitetsforlaget, 1985.

Haugen, Inger Eide.
Sykepleie. Svangerskap, fødsel og barseltid.
Oslo, Gyldendal Norsk Forlag, 1984.

Heian, Frode og Misvær, Nina. Helsestasjonsboken.
Håndbok for det praktiske helsestasjonsarbeidet.
Oslo, Kommuneforlaget, 1989.

Helsedirektoratet. Helse for alle i Norge?
Oslo, Kommuneforlaget, 1987.

Helsedirektoratet. Samlet plan for utviklings-
prosjekter innen forebyggende og helsefremmende arbeid.
Oslo, Helsedirektoratet, 1989.

Hovik, Berit og Lystad, Arve.
Infeksjonssykdommer. Forebygging og kontroll.
Oslo, Universitetsforlaget, 1983.

SYKEPLEIENS NATURVITENSKAPELIGE GRUNNLAG

Bierring, Fram & Garby, Lars. Anatomi & Fysiologi.
København, Munksgaard forlag, 1990.

Mainz, Jan. Biokjemi.
København, Munksgaard forlag, 1988.

Josephsen, Johs. og Schøyen, Rolf. Microorganismer og sykdom.
Lærebok i microbiologi for sykepleiere.
Oslo, Gyldendal Norsk Forlag, 1983. Ny utgave.

Falck Larsen, J. Schmidt, Tore. Obstetikk/gynækologi.
København, Munksgaard forlag, 1984.

Myhre, Eivind. Patologi.
Oslo, Universitetsforlaget, 1989.

SYKEPLEIENS SAMFUNNSVITENSKAPELIGE GRUNNLAG

Bunkholdt, Vigdis. Lærebok i psykologi.
Oslo, Tano, 1989.

Grendstad, Nils Magnar. Hva styrer min adferd.
Oslo, Didakta Norsk Forlag, 1984.

Vesterdal, Anne. Sunheds- og sygepleje I.
Lærebok for sygeplejeelevne.
København, Nyt Nordisk Forlag, 1986.

Larsen, Arne Victor et. al. Ledelse i helsevesenet.
Oslo, Helped A/S, 1987.

Svendson, Elisabeth. Forskningsmetode.
Grunnbok for helsearbeidere.
Oslo, Tannum-Nordli, 1984.

ANBEFALT LITTERATUR

Røe, Berit og Marthinsen, Turid.
Prosedyrebok for sykepleien.
Oslo, Gyldendal Norsk Forlag, 1986.

Haugen, Idun Høidal. Sykepleietjenesten i kommunene.
Oslo, Gyldendal Norsk Forlag, 1987.

Hellandsvik, Paul. Grunnbok for kommunehelsetjenesten.
Oslo, Norske Kommuners Sentralforbund, 1987.

Medisinsk ordbok.

Lov om helsetjenester i kommunene 1987.

Sosialdepartementet. Helseplan år 2000.
Oslo, Kommuneforlaget.

N.O.U. 34 levevilkår for psykisk utviklingshemmede.
Oslo, 1985.

Wyller, Ingrid. Sykepleiens historie i Norge.
Oslo, Land og Kirke, 1964.

Wyller, Ingrid. Sykepleiens Verdenshistorie.
Oslo, Fabritius Forlagshus, 1978.

Sandvik, Walborg og Søyland, Knut.
Ernæringslære for sykepleiere.
Oslo, Universitetsforlaget, 1983.

Skard, Åse Gruda. Hva kan vi vente av barn på ulike
alderstrinn. Sosialdepartementets småskrifter nr. 1.
Oslo, Tanum - Karl Johan A/S, 1986.

ARENDAL SYKEPLEIERHØYSKOLE

Vedlegg 1

TAUSHETSLØFTE

Jeg forplikter meg til å overholde taushetsplikten i min virksomhet som sykepleierstudent.

Jeg er kjent med lovens straff for brudd på taushetsplikten.

Sykepleieloven paragraf 11. Sykepleierens taushetsplikt:

"Sykepleiere har plikt til, med de innskrenkninger som er fastsat i lov, å iaktta taushet om det som blir betrodd dem under utøvelsen av deres virksomhet eller som de derunder får rede på om forekomst av sykdomsforhold eller andre personlige forhold".

Haugen, Heldal, Idun: Sykepleieloven med kommentarer
Gyldendal Norsk Forlag 1984, s. 41.

ARENDAL SYKEPLEIERHØGSKOLE

Vedlegg 2.

ARBEIDSDRAKTEN

Formålet med arbeidsdrakten er at den skal være bekvem og hygienisk i arbeidet. Av den grunn skal den kun brukes i arbeidssituasjoner innenfor sykehus/institusjon. Arbeidsdrakten skal også være tekkelig med hensyn til sidde og vidde. Trøye/BH og underskjørt skal brukes under arbeidsdrakten. Det skal benyttes strømper/knestrømper.

Studenten får utlevert arbeidstøy på skolen, og det skal skiftes hver dag. Arbeidsdrakten skal leveres til vask på anvist sted. Det er ikke anledning til å vaske arbeidsdrakten privat.

I de avdelinger hvor privat tøy benyttes (eks. psykiatrisk avd.) skal studentene være diskre i sin påkledning. Tøyet skal være helt og rent.

Smykker bør unngås på grunn av fare for smittespredning og fare for å skade pasientene. Diskre ørepynt og glatt ring kan tillates. Bruk av kosmetikk må være diskret. Håret må være arrangert slik at det ikke faller fram i ansiktet eller nedenfor kragen. Eventuelt skjegg skal være kortklippet. Neglene skal være rene, kortklippede og uten neglelakk.

På føttene bør det brukes en god arbeidssko med nøytral farge. Skoene skal være lette å holde rene, og de skal bare brukes i arbeidssituasjonen.

Røkere må sørge for at det ikke lukter av munn eller arbeidstøy. Navnskilt skal alltid brukes til arbeidsdrakten.

Administrativ bestemmelse
August 1990.